

Geastrum rufescens

Rödbrun jordstjärna

Storsvampar, Basidiesvampar

Klass: Agaricomycetes, **Ordning:** Geastrales, **Familj:** Geastraceae (jordstjärnor), **Släkte:** Geastrum, **Art:** Geastrum rufescens - rödbrun jordstjärna Pers.:Pers. **Synonymer:** Geastrum vulgatum Vitt.

Kännetecken

Denna marklevande jordstjärna bildar fruktkroppar som först är underjordiska, rundade och täckta av inkorporerad humus. Den mogna fruktkroppen är ovanjordisk, och består av en 4–12 cm bred stjärnlikt uppsprucken del med oftast 5–9 flikar (exoperidiet), och en kortskaftad rökboll fäst på exoperidiets mitt. Flikarna är utbredda eller böjda så att endast spetsarna vidrör marken. Det köttiga skiktet på exoperidiet är först vitaktigt till ljusst beige, sedan ± rodnande, till slut rödbrunt och med åldern avflagnande. Rökbollen är 1–3,5 (–4,5) cm vid och saknar ett avsatt mynningsfält kring mynningen. Rökbollens skaft är vitaktigt till beigefärgat. Rökbollens vägg (endoperidiet) är oftast brungrå-gråbrun.

Utbredning och status

Arten förekommer tämligen sparsamt från Skåne norrut till södra Dalarna med en tyngdpunkt i östra Sverige. Mest spridd verkar arten vara på Gotland. 35 aktuella lokaler är kända i landet (2005). En väl eftersökt art. Det verkliga antalet lokaler i landet bedöms inte överstiga 200, vilket motsvarar ungefär 250 genetiskt unika mycel. Svårt att bedöma eventuell minskning.

Ekologi

Svampen lever som förnedbrytare i mer eller mindre basrika, ofta kalkrika jordar. De flesta fynd är gjorda i barrskogsmiljö på sand, morän eller kalkstensklapper. Den är också funnen i rika lövskogar. En del fynd har gjorts på öppen betesmark på sandiga jordar och då ofta i anknytning till gamla tallstubbar. Som regel uppträder fruktkroppar bara på någon enstaka till ett par ställen på varje lokal. Varje plats rymmer troligtvis en genetiskt unik svampindivid (genet) som kan fragmenteras till 10 eller flera frilevande men genetiskt identiska mycel (rameter, motsvarar IUCN:s definition av individ). Fruktkropparna är kortlivade, men markmycelet kan ha lång livslängd, flera decennier, eller mer.

Hot

Arten hotas av åtgärder som drastiskt förändrar dess växtplatser. På lokaler i skogsmark är slutavverkning, med den förändring av markmiljö och lokalt klimat som blir följden, ett hot. Upphört bete på dess växtplatser i öppen betesmark är också ett direkt hot.

Åtgärder

Artens växtplatser, och även den närliggande skogsmiljön kring växtplatserna, undantas från slutavverkning och genomgripande gallringar, eller röjningar av enbuskar i vars barmattor den lever. Fortsatt betesdrift i betade lokaler. Arten kan vara förbisedd och bör eftersökas i andra områden med lämpliga miljöer.

Övrigt

Utländska namn – NO: rødbrun jordstjerne, DK: kanelbrun stjernebold, FI: punertava maatahti.

Naturvård

Konventioner: Skogsstyrelsens signalart

Litteratur

Nitare, J. 2000. Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsen

Ryman, S & Holmåsen, I. 1991. Svampar. En fälthandbok. Interpublishing, Stockholm.

Sunhede, S. 1990. *Geastraceae* (Basidiomycotina) Morphology, Ecology, and Systematics with special emphasis on the North European species. Synopsis Fungorum 1. Fungiflora, Oslo.

Författare

Stellan Sunhede 2002. © ArtDatabanken, SLU 2007.